

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Iosephi Vicecomitis Ambrosiani Collegii Doctoris
Observationes Ecclesiasticæ In quo [!] de Antiquis
Baptismi Ritibus, ac Cæremonijs agitur**

Visconti, Giuseppe

Parisii, 1618

Cap. 24. De baptismi die.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-64585](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-64585)

forte puer agrotet, defertur in Templum, & bapti-
zatur, & ter in aquam totus Immergitur.

De Baptismi die.

CAP. XXIII.

ET si de baptisimi tempore, quodnam Eccle-
siae nascentis primordio fuerit, capitibus
precedentibus satis, superquè dictum est: ta-
men, quia Paschatis, & Pentecostes solennia
olim octo dierum spatio claudebantur, opera
pretium me facturum existimaui: si, quinam
ex illis celebrando baptisimati esset praefinitus,
veterum scriptorum testimonijs comproba-
uero. Qua in re, mirifica, ac propè singu-
laris omnium consensus est. Vix enim, qui
neget, id Paschatis, & Pentecostes perui-
gio factitatum esse. Proinde Sanct. Ioannes
Chrysostomus Epistol. ad Innocent. Pap. quae
in eius vita per Palladium scripta inserta est,
Arianæ persecutionis vim, & acerbiteriam
referens, mulieres, quae Paschali sabbato, ut
baptizarentur, vestes exuerant, nudas fugam
arripuisse, scribit his verbis: *repente multitudo
militum ipso magno sabbato, cum iam in vespere
vergeret dies, Ecclesias ingressi, clerum omnem, qui
uobiscum erat, per vim eiecerunt, armisque vene-
randa obsidebantur altaria. Mulieres, quae intra Ec-
clesiam, ut baptizarentur, sese veste nudauerant, per id
temporis nuda fugiebant, metu acerbissima huius co-
mitionis impulse.* Paulinus verò Nolanus in vir.

Paschatis,
& Pentecostes so-
lennia du-
rabant o-
cto diebus.

Baptismus
dabatur in
peruigilio
Paschatis,
vel Pentecostes.

S. Ambrosij
basilica
olim maxi-
mam Me-
diolani tē-
plum.

S. Ambros. narrat, paschatis nocte, cum eius corpus ad templum maximū (nunc S. Ambrosij basilica est) solenni pompa deferretur, a pueris, mox ante baptizatis, visū fuisse: *agone ita* (inquit) *ad Ecclesiam maiorem ante lucana ho- ram, qua defunctus est, corpus eius portatum est, ibique eadem fuit nocte, qua vigilauimus in Pascha, quem plurimi infantes baptizati, cum a fonte venirent, viderunt. Quare, cum paschatis noctem ipsius peruigilium antecedit: & baptismum in paschate conferri solitum, supra docuimus: restat, vt paschatis peruigilium ipsi baptismo præfinitum fuisse, fateamur. S. etiam Augustinus idem planè confirmat homil. 42. de comment. Orat. Domin. vbi diem recitandi Symboli Catechumenos sic docet: quicumque autem vestrum non bene Symbolum reddiderunt, habent spatium, teneant, quia die sabbati audientibus omnibus, qui aderunt, reddituri estis die sabbati nouissimo, quo die baptizandi estis. Ex his enim argumentari licet, die sabbati baptismalibus sacris initiatos fuisse: igitur in paschatis, vel pentecostes peruigilio: cum hoc solum ad vtriusque diei solennia, quæ celebrando baptismati statuta erant, pertinere videatur. Apud Palladium quoque huius consuetudinis mentio est in vit. S. Ioan. Chrysostr. cum inquit: quod reliquū erat auxilij, hi qui, cum Ioanne adierunt, Episcopi sacri ieiunij numero aequales, Regem, & Reginam adeunt, in Martyris orantes cum lachrymis, vt Christi Ecclesia parcerent, maxime propter imminens Pascha, & eos, qui regenerandi erant, iam plene eruditos, eique redderent sacerdotem. Nam,*

cum
ap
fat
Cu
tec
ten
qu
pr
Se
S.
Hi
tat
res
pic
m
gi
leo
ar
fac
liff
Ep
bu
do
ton
rum
per
ad
pr
cu
C
po
In
ca

cum

cum Theophili tumultus aduersus S. Ioannem, appetente Paschate, ortus fuerit: simul etiam fateamur, necesse est, ante Pascha excitū fuisse. Cum vero Paschatis tempus baptizandis Catechumenis electum esset, ac nullus dies, præter peruigium, ad Pascha pertineret: consequens omnino est, ut ipso peruiigio olim baptismum ministrari solitū fuisse, intelligamus. Sed clarius huius consuetudinis exemplum ex S. Remigij gestis colligere possumus, quem Hincmarus Rhemenfis Archiepiscopus narrat, cum in vitijs tollendis, quæ in hominū mores, & religionem irrepsent, ipsique ad veram pietatem, ac virtutem erudiendis, Apostolico munere functus esset, Clodoueo Gallorū Regi, Christianæ religionis hosti infensissimo, sed postmodum ad veræ pietatis studium exardescenti, tribusque alijs hominum millibus, sacro Paschatis peruiigio, baptismum contulisse: *in his* (inquit Epist. 3. ad quosdam Episcop. Franc. cap. 14.) *cisalpinis regionibus, postquam Ludouicus (alio nomine Clodoueus) prædicatione Beati Remigij ad Christum conuersus, & ab ipso cum tribus millibus Francorum in vigilia sancti Pascha baptizatus excitus, per successiones &c.* Quod etiam refert Epist. 5. ad diocesis Rhemenfis Episcopos, & regni primores cap. 17. Nam, postquam Ludouicus Germaniæ Rex, ægre ferens, Carolum Caluum Francorum Regem, eius fratrem, post Ludouici II. Cæsaris obitum, coronæ Imperialis à summo Pontifice obtinendæ causa, in Italiam concessisse, Galliæ regnum,

eo absente, inuadere tentasset; quidam Gallia
 Episcopi Hincmarum Rhemorum Archiepi-
 scopum consuluerunt, quid in tanto discrimi-
 ne facto opus esset. Quibus respondit, quori-
 dianis sacrificijs, supplicationibus, diuinorum
 officiorum cultu, ieiunio, atque assidua ora-
 tione, alijsque Christianæ pietatis exercitati-
 onibus instituendos esse; nec oues vlla ratio-
 ne deserendas. Multaque ad eam rem illu-
 strum virorum exempla adduxit, & præcipue
 S. Remigij, qui in simile periculum vocatus,
 non modo intentos gladios à suæ provincie
 ceruicibus depulit, verum etiam Barbarorum
 multitudinem, cum Rege Clodoueo ab im-
 pura superstitione ad christianam religionem,
 fidem traductam, pridie quam Christi reuulsi-
 centis memoria colitur, cœlesti lauacro expia-
 uit. Verba eius hæc sunt: sic Sæctus Remigius Rhe-
 norum Episcopus, superuentibus Francis Paganis
 in Belgicam diœceseos suæ prouinciam, Ecclesiã suam
 non deseruit, sed orationibus, & sanctis exemplis
 pietatem gentis perdomuit. & in verbis suis monstra
 placuit: & non solum prouinciam suam a gladio
 gentili eripuit: Verum & gentem Paganam ad
 fidem Christi, cooperante gratia, conuertit: & tria
 millia Paganorum unacum Rege in Vigilia Sancta
 Pascha ad gratiam baptismi perduxit. Et, si alia
 eius generis exempla perquirimus, apertissim-
 um, & maxime illustre nobis suppeditat
 Sancta Genouefæ Virginis vita, quam ex an-
 tiquis Ms. codicibus Laurentius Surius colle-
 git III. kal. Ianuar. Vbi referens tempus, quo
 puer, annos quatuor natus, fallente vestigio

ex præcipiti in subiectum puteum deuolurus est, sanctæque Virginis precibus fugientem animam reuocauit, erant tum, inquit, *Quadragesima dies, & puer adhuc Catechumenus, de fide instruebatur, ut in Paschatis vigilia baptismatis undis expiaretur.* Præterea S. Gregorius Papa lib. 7. Epist. Indiēt. 2. Epist. 5. ad Ianuar. Episc. Caralit. ei significat, Iudæos grauiiter questos esse, quod Petrus quidam, Christianæ religioni nuper adscriptus, postmodum quam baptismi sacramentum susceperat, hoc est, die Dominico, in Paschatis celebritate, eorum synagogam occupauerit. De quo ita legimus: *Iudæi, de ciuitate uestra huc uenientes, questi nobis sunt, quod synagogam eorum, qua Caralis sita est, Petrus, qui ex eorum superstitione ad Christiana fidei cultum, Deo uolente, perductus est, adhibitis sibi quibusdam indisciplinatis, sequenti die baptismatis sui, hoc est, Dominico, in ipsa festiuitate Paschali, cum graui scandalo sine uestra occupauerit uoluntate, quod, etsi à viro antiquæ religionis Christiano homini falso obiectum est, tamen ueterem consuetudinem manifeste ostendit; cum peritissimum sacrorum rituum auctorem habeat: a quo Ecclesiæ mos, & temporum ratio seruata est.* Et lib. 4. Dialog. cap. 32. iuuenulam pridie Paschatis à Curiali de sacro fonte susceptam fuisse, scribit hoc modo: *quidam Curialis in Valeria prouincia sacratissimo Paschali sabbato iuuenulam cuiusdam filiam in baptismo suscepit.* Item lib. sacram. pluribus locis eundem morem tradidit, ut cap. de sabb. pasc. in orat. ad font. consecrand.

respice Domine in faciem Ecclesia tua, & multiplica in ea regenerationes tuas, qui gratia tua affluenti impetu lacrificas civitatem tuam, fontemque baptismatis aperis, toto orbe terrarum gentibus innovandis. Et in missa Sabb. S. hanc quoque oblationem servituti nostrae, sed & cuncta familia tua, quam tibi offerimus pro his quoque quos regenerare dignatus es ex aqua, & Spiritu sancto, Et in sabb. Pentecost. incipiunt orationes de Pentecoste die sabbati, ante descensum fontis. Et paulo post: præcipio tibi, quicumque es, spiritus immunde, ut ex eas, & recedas ab hoc famulo Dei, que hodie Dominus noster Iesus Christus ad suam sanctam gratiam, & benedictionem fontemque baptismatis dono sua gratia Vocare dignatus est, deinde Deus dedit Pontifex Episc. ad Gordian. Episc. dum eius consultationi responderet, quomodo viri & mulieres, que ignare filios suos ex aqua baptismatis sabbato Pasche susceperant, in nuptiarum usu te gerere deberent, sic inquit: pervenit ad nos Diaconus vester, sanctitatis vestrae Epistolam deferens, quod quidam viri, & mulieres præterito sabbato Paschali die, præ magno populorum incursum, nescientes proprios filios suscepissent ex lauacro sancto. Cupis ergo scire, si pro tali accidenti ratione debeant viri, & mulieres ad proprium usum redire, an non. Ex quibus nisi quis in Paschatis peruvigilio baptizandi consuetudinem colligat, eum rationis expertem esse, necesse est. Non dubitabo etiam, quod Ordo Romanus scribit tit. de benedictione aquæ ad albas deponendas, huc referre, aut enim id opinionem nostram confirmat, aut certe nihil, nam, ubi cæteras Paschatis, & Pentecostes cæ-

Baptizatorum in missa sabbati sancti.

Sanctitatis titulus Episcopis dicitur.

remomias ordine recensuit : tum ait : sabbato in vigilijs Pentecostes omnes ieiunium faciunt, & omne diuinum officium, vel ordinem, tam lectio- nes, quam & baptismum, sicut in sabbato sancto vigiliarum Pascha. Tantum hora octaua ingre- diuntur ad vigilijs, vel missarum solennia, vt, hora nona expleta, omnia consumentur, antequam descendatur ad fontem ad baptizandum, legitur lectio prima &c & mox infra: his expletis, bap- tizandum est sicut in vigilia Pascha. Constat quo- que, Albinum Flaccum hanc consuetudinem tradidisse: cum lib. de Diuin. Offic. cap. 19. de sabb. Pasch. ait: finito etiam supra scripto bap- tismo in sabbato sancto, sunt litanie ex iussu Pontificis antecellere. Et cap. 25. de vigil. Pentecost. so- lennem supplicationem, quam ad sacrum lauacrum omni non externo solum, sed in- terno pietatis religiosæ officio sanctè cele- brabant, refert in hunc modum: Finitis lectio- nibus, descendendum est ad fontes cum sancto chris- mate, & cereis, cum magna reuerentia decantando litaniam, his expletis, baptizandum est in vigilia Pascha. Quæ testimonia licet pleraque supe- rioribus capitibus de baptismi tempore al- lata sint: tamen hic repetere, visum est op- portunum: vt baptismi dies distinctius intelli- gi possit. Plura desiderantibus consulendi Amalarius Fortunatus lib. 4. de Offic. Eccles. cap. 27. 28. 29. & 33. Rabanus Maurus lib. 2. de Instit. Cleric. cap. 38. & 41. Otho Phrisin- gensis lib. 6. histor. cap. 1. Berno Augiensis libel. de quibusd. reb. ad miss. spectant. cap. 3. Iuo Carnotensis serm. de sacram. neophyt.

Ieiunium
iu sabbato
pētecostes.

Rupertus Abbas lib. 6. de Diuin. Offic. cap. 24. Hugo à Vict. lib. de sacram. cap. 17. & lib. de special. miss. obseruat. cap. 31. & alij: poteruntque ijdem eum ex ijs, quæ de aqua baptismali dicta sunt, tum quæ lib. 5. de veste candida, & alibi dicemus, apertiora huius rei argumenta colligere.

Cur baptismus die sabbati conferretur.

CAP. XXV.

NEquè vero difficilis est ratio ad explicandum, cur sabbati die baptismus conferretur: si quis attentius totam rem consideret, & ipsius baptismi fructum utilitatemque intueatur. Etenim, cum sepultura Christi memoria sabbato recolatur, eodem die baptismum dari, ob id Patres instituerunt, ut Christiani, abiecta omni sorde peccati, ad nouam vitam cum Christo sibi resurgendum esse, intelligerent. Quare in Amalario Fortunato lib. 4. de Eccles. Offic. cap. 29. scriptum inuenies: *propter mortem Christi, quæ memoratur hora nona esse peracta, hora nona baptizantur, qui in Christi morte baptizantur, propterque mysterium conspectura Christi, quæ recolitur in sabbato, baptizatur Christi corpus in sabbato, ut, post hanc sepulturam, in die Dominica resurgat, initium enim resurrectionis à Dominica die debemus celebrare. Sic illa Dominica dies initium noui hominis, qui resurrexit à mortuis: & iterum sepultura eius, quando amittit*

Prima causa baptismi sabbato administrandi.